

19-28.XI 2020.
SUSRETI СУСРЕТИ
XXXVII
ПОЗОРИШТА/POZORIŠTA/KAZALIŠTA
BRČKO DISTRIKT BiH БРЧКО ДИСТРИКТ БиХ

BILTEN
БИЛТЕН

Pozorište i mi: nastanak teatra, položaj glumca, nestanak čovjeka!

VAŽNIJI TELEFONI U BRČKOM

Dom kulture	216-511, 233-820, 212-803	Umjetnička galerija	211-738
Omladinski centar Brčko	218-524	Autobuska stanica	360-125
Vlada Brčko distrikta	216-011, 216-093	Željeznička stanica	360-116, 360-118
Redakcija Biltena Susreta	216-775, 211-738	Hotel "Grand Posavina"	220-111
Biblioteka / Knjižnica	212-709	Hotel "Jelena"	232-850, 217-079
Dom zdravlja	217-422	Hotel "Evropa"	301-244, 301-386
Policija Distrikta	122, 216-855	Hotel "Park"	211-051
Hitna pomoć	124, 215-001	Motel "Antunović"	216-031
Vatrogasci	123	Motel "Vila Cicibela"	231 810
Tačno / točno vrijeme	125	PTT Brčko - informacije	1185
Telegraf	1202	Taksi	211-740

REDAKCIJA BILTENA XXXVII SUSRETA POZORIŠTA / KAZALIŠTA BIH

Glavni i odgovorni urednik: Jakov Amidžić;

Urednik: Almir Zalihić; Tehnički urednik: Igor Jeremić; Fotograf: Dejan Đurković;

Članovi redakcije: Sanita Jerković Ibrahimović, Miljana Đurđević, Alma Kajević, Slobodanka Ristanić,

Suvad Alagić, Ivana Pirić, Duško Radovanović, Dejana Krstić, Anđelka Đurić, Kristijan Bilić,

Predrag Nešović, Danijela Regoje, Mladen Bičanić, Srdjan Vukadinović.

Izdavač: Vlada Brčko distrikta BiH – Odjel/ Odjeljenje za privredni razvoj, sport i kulturu;

Za izdavača: Pero Gudeljević

Štampa: "Gama" Brčko;

Tiraž: 1000 primjeraka

NEMA POZORIŠTA BEZ PUBLIKE, NITI DRUŠTVA BEZ KULTURE

Razgovarao: Suvad Alagić

Ovogodišnji 37. regionalni Sureti pozorišta/kazališta u Brčkom, igraju se bez publike zbog poštivanja mjera pandemije, što je na koncu i zakonska obveza i za institucije i za građane. Općepoznata stvar u teoriji kulture pozorišne umjetnosti je da pozorište ne može bez društva, niti društvo kao sistem može opstati u bez publike. Tim povodom za Bilten (nastavak razgovora iz 5 broja) iz ugla sociologa i antropologa, svoje viđenje dao je dr. Srđan Vukadinović, sociolog, antropolog i redovni profesor na Akademiji dramskih umjetnosti u Tuzli.

„Kada govorimo o uzajamnom odnosu DRUŠTVO I KULTURA, KULTURA I DRUŠTVO moramo istaknuti da je to dvoje ovdje uzajamno povezano kao jedna sinergija gdje ni u jednom trenutku nije bilo bez toga i te povezanosti i preplitanja. Čak i tim prvobitnim pojavnim oblicima umjetnosti koji su se odvijali u tim pećinskim oblicima u Alasku, Altamiri, pećini „Tri brata“ u Francuskoj, gdje mi tamo vidimo neke pećinske crteže, pećinske slike po tavanicama i po zidovima, ali i oni su bili sprega.

Nije to bio taj nama danas znani estetski osjećaj tog čovjeka, nije ga on imao, što znači da čovjek praistorije nema taj estetski osjećaj, on se razvijao kroz vrijeme i kroz njegovo približavanje tim fenomenima, nego je to više bila veza sa životom. Sa preživljavanjem.

To je sinergija između rituala, kvaliteta života i umjetnosti. Specifična sinergija. Ta trijada tih pokreta. Tih radnji. Tog načina izražavanja tada.

Znači, ti ljudi prvobitne zajednice ili primitivnih društava, ovdje mislim na prvobitna društva, jer mi i danas imamo neka društva koja su primitivna i koja u plemenima žive tamo na nekim visoravnima planina.

I u toj prvobitnoj zajednici, znači, a mi se često pita-mo zašto je umjetnost nastala baš tam? Pa zato što su pećine bile mjesta socijalizacije. Tamo su se obavljali ti rituali, što znači neko dođe i ima neku potrebu socijalizacije, da se druži. Samo ovdje moramo biti pažljivi... nisu to bili trgovci, trgovci su nastali kasnije i oni su nešto drugo i o tome ćemo na nekom drugom mjestu ili prilici.

To je bila pećina i tu su ti ljudi, ti religijski pravaci obavljali te određene religijske činove. Obrede. Rituale. I neko ima religijsku potrebu da obavi nešto, i on dolazi u

tu pećinu. Obično su to bila dna, to su bili krajevi, obodi, nije to bilo na ulazu u pećinu, i zato su te slike i ostale. Zato su i u Alasku i Altamiri ti crteži i te slike po zidovima i tavanicama, ostale.

Oni su najobičnijim ugljenom rađeni ili materijalom od životinja, od onoga što su oni dobijali sušenjem životinja, to su bile te prvočne boje sa kojima su oni radili. Ili drvo; oni su znali da ga sagore pa naprave ugljen i da sa time crtaju.

Znači: taj koji dođe da obavi određeni ritual, on to radi u tom uglu pećine, u tom kraju pećine. On taj ritual obavlja da bi zadovoljio neke životne potrebe, pošto su to bila lovačka plemena tada, da bi on bio bliže nekom bizonu jer su bizoni bile osnovne životinje koje su oni tada lovili da bi prehranili sebe i svoje porodice. Ili su sakpljali neke plodove. I zato kad se on vraća prema izlazu nakon lova u pećinu on crta te životinje.

On crta te životinje upravo da bi zadovoljio taj ritual jer on misli da će mu ulov sutra biti bliži i na dohvati ruke. Da će imati više uspjeha ako to crta i zabilježi negdje na dnu pećine, obodu, plafonu pećine u kojoj boravi. Ali ne nikako na ulazu u pećinu jer to onda do danas ne bi moglo biti sačuvano. A sve to zbog toga da bi mogao da prehrani svoju porodicu koja je tada bila u plemenu, ili u rodovima, zavisi u kakvima su zajednicama već tada živjeli.

I mi kada vidimo te sjenke kako su oni to crtali na tim slikama i crtežima bizona ili nekim drugim životinjama, oni su pravolinijski. Pravolinijske su linije tih crteža, slika, ali negdje mi tu već vidimo i figuru gdje je posebno negdje nešto naglašeno, gdje je osjenčeno, upravo zato jer su tu ta mjesta gdje je on (lovac) s kopljem tu gađao tu životinju koju je crtao ne bi li je oborio.

Te životinje su bile jako snažne i nije išao samo jedan lovac, išla je grupa lovaca, te životinje su tad bile i jakе i sposobne da izbjegnu ulov, a lovci su imali oskudno oružje, uglavnom koplja i strijele. Znači, on vjeruje u to da ukoliko vjernije nacrtava neke njene ekstremite, obično je to bilo oko butina ili vrata, on je tu gađao životinju. Dok ovo ostalo na crtežu je ploha, bijela površina, nema nikakvih nivoa karaktera onog slikarskog djela.

I on tom prilikom obavlja tu specifičnu sinergiju, što znači - društveni ritual, društvena potreba ili kvalitet života i umjetnost.“

BORBA ZA OPSTANAK I „O MEDVJEDIMA I LJUDIMA“

Piše: Srdjan Vukadinović

Još jedna predstava u okviru zvaničnog dijela XXXVII Susreta pozorišta/kazališta u Brčkom, koja je prošla selekciju, nije odigrana na festivalskoj pozornici. Riječ je o predstavi „O medvjedima i ljudima“ koja je autorski i rediteljski projekat Saše Anočića. Naime, sarajevsko Narodno pozorište, koje je producent ove predstave, je u petak, 20. novembra 2020. godine obavijestilo Direkciju Susreta da neće moći odigrati pomenuti komad u utorak, 24. novembra 2020. godine, zbog toga što je jedna od članica abasambla pozitivna na Covid 19. Rezultati testa koji su dobijeni dan prije zvaničnog otkazivanja su potvrdili da je Corona ušla i u ansambl NP Sarajevo.

Tako festivalska publiku neće moći da pogleda predstavu koja na crnoumorni način govori o borbi pojedinca u društvu za opstanak. Pri tome iako su pojedinci svakodnevno rastrzani raznoraznim smicalicama bilo institucija, bilo pojedinaca, imaju toliko elana da na život gledaju sa one vesele strane. Nose u dubinu svoga bića razna oštećenja postupcima ljudi, ali u njima ima toliko dobrote ili je ostalo da oni sami plijene željom za još jednim pokušajem kako bi dobili ili se makar izborili za život dostojan čovjeka.

U svojoj poruci sarajevska predstava se obraća najblizim srodnicima onih koji se svakodnevno bore za opstanak i koji su povrijedeni ili oštećeni sa mnogo strana. Povrijedeni kao ljudi sa mnogo strana kao nekako da im je najlakše da svoju srdžbu i ljutnju ispolje prema svojim najbližima. Ali, svi oni imaju veliko srce koje ipak i pred svega ne mrzi, nego razvija ljubav i prijateljstvo prema svojim najbližima. Kao da im nastoje pokazati da su i oni ljudi koji imaju svoje trenutke slabosti čiji je uzročnik negdje na nekom drugom mjestu i da ih njihovi najbliži mogu shvatiti u toj vječitoj borbi za opstanak. Jer, oni ipak imaju veliko srce i nisu toliko agresivni koliko su pokazali u trenutku slabosti ili nesmotrenosti.

Zapravo, oni se ponašaju isto kao „medvjedi“ koji iako djeluju na prvi pogled arogantno i surovo, bez osjećaja bliskosti i prijateljstva prema svojim srodnicima. Ali, oni ipak imaju dobro srce koje kao „medvjedi“ skrivaju duboko u svom organizmu.

Svaki običan i mali čovjek u južnoslovenskom regionu je doživio i prošao sudbinu Anočićevih junaka. Pri tome, oni su u toj svojoj povrijedenosti izašli iz kože medvjeda i pokazali da su ljudi koji imaju osjećaje i emocije prema svim lošim postupcima koje su napravili u jednom trenutku prema svojim najbližima.

Rediteljski postupak je razvodnjo značajan vremenski period trajanja predstave, od njenog početka, na potpune otuđenosti likova jednih od drugih. I na njihovu potpunu izolovanost. Ali, oni u jednom trenutku počinju da upadaju u život jedni drugima i ta linija se slijedi sve do kraja predstave. Pokazuje to da oni koji ugrožavaju svakodnevnu egzistenciju ljudima, djeluju izolovano, bez obzira da li su u pitanju pojedinci ili institucije. Ali, kada pritisak postane mnogostran onda se svi udružuju u svojim problemima, nadopunjuje svako svoju priču sa iskustvom onoga drugoga i počinju javnu borbu za svakodnevni opstanak.

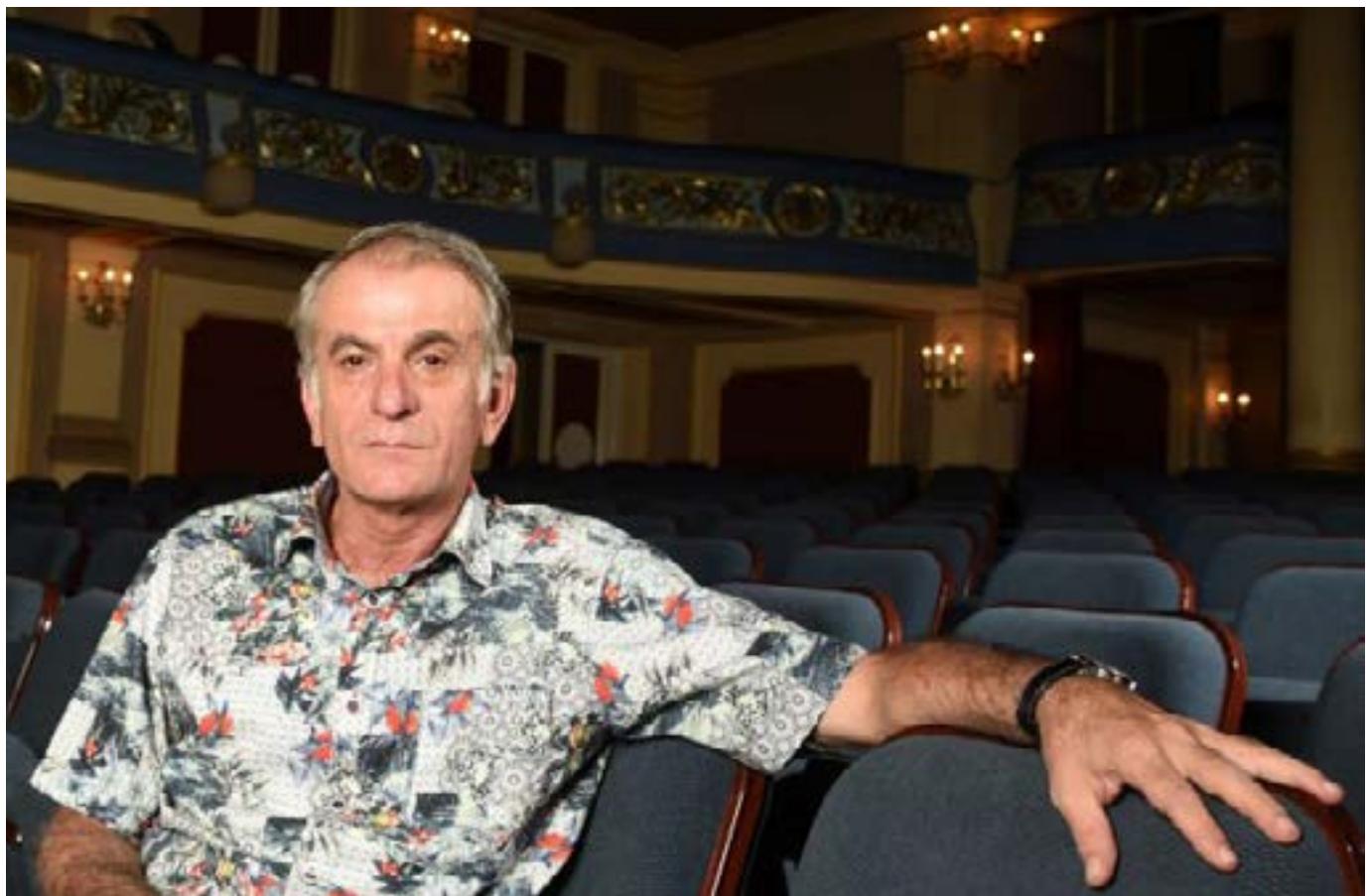
Stvarajući crnoumornu sliku nesavršenosti ljudi opterećenih svakodnevnim traumatični stanjima Saša Anočić nastoji nasmijati ljudе, budući da su smijeh i humor najbolji način prevazilaženja svih tih turobnosti svakodnevnice koji narušavaju psihičko i mentalno zdravlje. A to zdravlje je dobrano narušeno svakojakim pošastima, od kojih ona pandemijska, koja je vršila svakodnevni pritisak na egzistenciju čovjeka u razdoblju kada se odvijao rad na sarajevskoj predstavi, uzima poseban zli danak.

Osobenost Anočićeve autorske poetike i u ovoj predstavi dolazi do izražaja na način da je on inovator koji probleme borbe za opstanak rješava na način da pronađe nove crnoumorne žaoke, koje ponekad prelaze i u satiričke bodlje koje su kontrapunkt raspletu radnje.

Sarajevsku predstavu „O medvjedima i ljudima“ potpisuje stvaralački tim Saše Anočića kao autora i reditelja, zatim Djejna Hodžić kao dramaturginja, pa Josip Lovrenović kao scenograf i Lejla Hodžić kao kostimograf. U predstavi igraju: Mediha Musliović (Zdenka), Aleksandar Seksan (Jadran), Isa Seksan (Zlatan), Minka Muftić (Baba Piroška), Milan Pavlović (Gradimir), Sanela Pepeljak (Marijana), i drugi. Ni jedna od navedenih uloga se ne može odrediti kao glavna. Sve su one podjednako važne i značajne i vjerno oslikavaju malog čovjeka koji vodi svakodnevnu borbu za opstanak. Glumački ansambl sarajevske predstave je sve te likove kreirao na jedan zanimljiv i inspirativan način. A i sami tekst je tome značajnim dijelom doprinio.

OVA ULOGA JE PRAVA GLUMAČKA POSLASTICA

Razgovarala Danijela Regoje

Komedija "Balkanski špijun u Sarajevu" autora Dušana Kovačevića, u adaptaciji i režiji pokojnog Sulejmana Kupusovića premijerno je izvedena u Narodnom pozorištu Sarajevo 2012. godine. Sada ovu predstavu može pogledati i publika u Brčko distriktu i to putem HIT televizije. S obzirom da se predstava još uvijek nalazi na Vašem repertoaru to najbolje govori da je ona svevremena. U čemu se ogleda ta njena aktualnost?

U Kupusovićevoj dramatizaciji čuvenog komada akcentat je stavljen na strah glavnog junaka da je postao jatak teroristi, kako on vidi svog podstanara (inače Sandžaklju), nakon informativnog razgovora na koji ga je policija pozvala. Radnja je smještena u Sarajevo, dakle razlikuje se od originala i mentalitski, jezički, ambijentalno... U trenutku kada smo mi postavljali komad, problem terorizma nije još bio eskalirao, to se desilo kasnije, tako da je naša predstava vremenom dobila na aktualnosti.

Taj strah od terorizma prikazan je na satiričan način. Zašto?

Komad Dušana Kovačevića je crnohumoran, naša predstava je više humoristička. Nota političkog komentara koja se nazire kroz različita gledanja likova na aktuelnu situaciju daje predstavi satiričnu nijansu.

Predstava je nastala prema tekstu Dušana Kovačevića po kojem je svojevremeno i snimljen kulturni film, osamdesetih godina prošlog vijeka, međutim u Kupusovićevoj dramatizaciji ona se razlikuje od Kovačevićevog izvornog teksta. On je radnju prilagodio tadašnjem, a možemo reći i sadašnjem bh trenutku i „preselio“ je u Sarajevo. Bavite se i pitanjem vjere, religije, ali i jugonostalgije... Možemo li reći da je i pred svih velikih tema kojima se bavite u ovom komadu, ipak, u njegovom središtu „obični mali“ čovjek? I zašto?

Naravno da je u središtu priče mali čovjek, jer upravo mali čovjek je taj koji pokušava da se snađe u svim promjenama koje se na ovim prostorima dešavaju kao uragan, i preko koga se lome sve tranzicije, privatizacije, tržišne ekonomije, velike politike, zbog čega on logično

postaje paranoičan i užasnut mogućnošću da će ga neko uočiti i izvući ga iz mišje rupe u koju se sklonio kako bi ga svi ti uragani poštanjeli.

Možemo li reći da je ovo i predstava mentaliteta jer mnogo toga što stvara sam zaplet u njoj je posljedica našeg mentaliteta?

Na neki način da. Ali uvijek je opasno staviti mentalitet u prvi plan jer onda dolazimo do viceva u kojima su jedni uvijek ovakvi, a drugi uvijek onakvi. Naši likovi jesu i produkt mentaliteta, ali i mnogih drugih faktora koji ih čine onakvima kakvi jesu.

U ovoj dramatizaciji Ilija je postao Sabahudin Čvorović. Šta je vama bilo važno kada ste gradili taj lik i je li se danas, nakon 8 godina igranja išta promijenilo u njegovoj postavci?

Iskreno, najviše me privukao igrajući potencijal uloge koju sam radio. Rijetko koji materijal daje glumcu toliko prostora za igranje, razigravanje, nadigravanje, nijansiranje od depresivnog do manjakalnog... Uloga u kojoj se i bukvalno preznojite deset puta na sceni. Prava glumacka poslastica.

Vaša uloga je ključna, oko nje se sve „vrti“. Ona stvara zaplet, razvija ga i završava. Znamo da je Danilo Bata Stojković odigrao fenomenalno ovu rolu u kulturnom filmu „Balkanski špijun“. Jeste li se bojali poređenja i koliko Vam je to predstavljalo neko opterećenje?

Budući da je naša adaptacija dosta autentična nije se toliko nametao imperativ upoređivanja. Sabahudin i Ilija jesu isti lik, ali su i dovoljno različiti da brzo zaboravite na tu činjenicu. Ipak, kada smo predstavu igrali u Zvezdara teatru, na sceni koja nosi ime po Bati Stojkoviću, pred Dušanom Kovačevićem u publici, moram priznati da sam osjetio blagi pritisak. Ali dobili smo pohvale od autora komada.

Gospodine Bajroviću, nalazite se na čelu Narodnog pozorišta Sarajevo koje je ove godine trebalo učestvovati u takmičarskom programu brčanskih Susreta pozorišta sa predstavom „O medvjedima i ljudima“, koja je autorski projekat Saše Anočića. Iako je još u oktobru trebala biti premijerno izvedena, predstava još uvijek nije prikazana pred publikom. Kada to možemo očekivati?

Mi se nadamo što prije, ali u situaciji u kojoj se sada svi nalazimo, teško je išta precizno planirati i prognozirati.

Sarajevska pozorišta u prošlom mjesecu su uputila javni apel u kojem traže od Skupštine Kantona Sarajevo da hitno revidira odluke od 28. septembra kojima se zabranjuje formiranje upravnih odbora javnih ustanova i institucija, prilikom čega je uveden i moratorij na ugovore o radu na određeno vrijeme. Odlukama Skupštine KS ustanovama kulture u ovom kantonu zabranjuje se rad i angažman na privremenim i povremenim poslovima, zabranjuje se imenovanje upravnih odbora, zabranjuje im se rad ugovorom o djelu, autorski honorari. Pored toga, zabranjuje im se bilo kakva vrsta potpisivanja ugovora sa saradnicima na predstavama. Ovim se bukvalno stavlja ključ u vrata ovih institucija kulture. Je li riješen taj problem i koliko se i on, pored ove pandemije, odrazio na vaš rad?

Mi smo za to vrijeme ostali bez 14 uposlenika kojima je istekao ugovor na određeno vrijeme, svi naši spoljni saradnici, autori i izvođači su ostali bez svojih honorara, morali smo zatvoriti vrata za mlade nezaposlene umjetnike, najveći dio repertoara se nije mogao igrati jer podrazumijeva spoljne saradnike. Sada je kultura izuzeta iz moratorija, ali jos uvijek nije riješena većina problema.

U 100 godina, PRVA DAMA Narodnog pozorišta Sarajevo!

Razgovarala: Andelka Đurić

Imali smo veliku čast uraditi intervju sa scenografkinjom i kostimografkinjom, damom koja je 2017. proglašena Ženom godine u kulturi, takođe sa nekim ko je bio na čelu Narodnog pozorišta u Sarajevu i ko je znalački ispisao nove njegove stranice, sa nekim ko je predodređen da širi ljubav gdje god da se pojavi, neko ko posjeduje ono što se jedino danas ne može kupiti novcem, a to je ogromna harizma, koja u nama budi osjećaj da se sve može i da nije ništa nemoguće, neko ko je sinonim za gracioznost, neko ko u nama budi veliko strahopoštovanje, neko ko u nama otvara mnoštvo pitanja, kojim se ne vidi kraj, neko ko je ogromna inspiracija i vodilja na bosanskohercegovačkom prostoru, a to je sve i mnogo, mnogo više, Marijela Margeta Hašimbegović.

Radeći na predstavi, pod nazivom "Balkanski špijun u Sarajevu" u izvođenju Narodnog pozorošta iz Sarajeva, kao kostimografkinja i scenografkinja kroz kakve ste okolnosti prolazili, sa čim ste se suočavali? Iz priloženog se uočava da je vrlo zahtjevan pozorišni komad, kako ste sproveli svoje ideje, pošto ste zaduženi za dvije oblasti koje su, može se reći, "srce pozorišta"?

Priča našeg 'Balkanskog špijuna u Sarajevu' u maestralnoj adaptaciji i režiji reditelja Sulejmana Kupusovića povezuje aktuelno vrijeme kroz komični i tragični prikaz slike društva kojeg živimo sa zarobljenim emocijama koje oslobađaju vrijednosti i kvalitetu života prije 90-tih. Priča raspiruje moći unutrašnjih demona koji uništavaju čovjeka kroz presjek režima koji je sklon traženju unutrašnjeg neprijatelja. Upravo ovo sukobljavanje i kontrast bili su prve poveznice sa osmišljavanjem vizuala predstave kojoj smo udahнуli sivu gamu i zemljane tonove koje su odraz jednoličnosti i mrtvila društva. Koloritni krik izveden kroz kostimografiju, okačeni rekvizit Titove slike, naglašava grotesknu priču, jer pitanja i problemi moraju biti izdvojeni, naglašeni kako bi publika perc-

pirala poruku koju donosimo. Kada senograf istražuje tačnost svog scenskog rješenja istinu treba tražiti u samoj psihologiji komada, naravno uz umjetničko-tehničke vještine zadovoljenja igrajućeg mizancena. Kostimografija uokvira karakter lika i postaje alat za glumačku interpretaciju. Posebnost rada na ovom projektu leži u činjenici uvijek kvalitetne umjetničke saradnje sa rediteljem Kupusovićem i sa sjetom se sjećam inspirativnih umjetničkih razgovora koji su iznjedrili mnogobrojne scenografije i kostimografije. Rad na ovoj predstavi bio je i posljednji, i zato za mene sjećanje na ovu predstavu donosi žal za vremenom teatra kojeg je zagovarao Kupusović, kojeg sada više nema.

Da li se možete prisjetiti, na kojoj ste pozorišnoj predstavi najduže radili, koji ste kostim najduže osmišljavali i pronalazili rješenje za scenu i kostime? I na kocu, pošto se bavite vrlo kreativnim radom, gdje pronalazite inspiraciju za svoj rad? Da li su to, možda, umjetnici preko granica?

Izvrsnost sinergije između scenografa i kostimografa u jednoj osobi je snažna jer vizualnost predstave treba objediniti jedinstvenim rukopisom. To je naravno i umjetnički izazov i svakako predstavlja složenost u tehnološkom smislu. Zahvaljujući svojoj dobroj organiziranosti uspešno sam okončala brojne predstave kroz putovanja zajedničke kreacije scenografije i kostimografije. Uhvaćena u emociji sjećanja na našeg reditelja Kupusovića želim se prisjetiti još jedne zajedničke saradnje. Komedija 'Hotel za slobodan promet' u HNK Osijek u kojoj sam ostvarila saradnju kao scenograf i kostimograf upravo u Kupusovićevoj režiji bila je izazov iz više aspekata. Scenografski izazov bila je promjena scene iz sobe u ambijent hotela na prilično maloj sceni u vidljivoj promjeni koju sam vješto riješila. Kostimografija pored brojnih uloga i promjena trebala je zadržati vizual koje naglašavaju komičnost lika

i doprinose stvaranju atmosfere. Mislim da je susret sa novim glumcima, radionicama, tehničarima sa mene bio poseban ali i obavezujući. Regionalne saradnje su i vrije-me u kojima ste i ambasadori kulture svoje zemlje.

I kostimi i scena u jednom pozorišnom komadu nose snažnu ulogu. Kako postići taj efekat, čime se Vi vodite u tom poslu? I koliko Vam je to značajno i u privatnom životu?

Prvo vidimo, pa čujemo.. Estetika, vizual predstave je prvi kontakt sa publikom koji otvara emociju zadano pričom predstave. Uspjeli smo kada objedinimo sve elemente jedne predstave u cjelinu. Tužna sam ako čujem da za predstavu kažu: ‘Scenografija je bila odlična, ali ostalo’... Uspješna predstava je ona gdje emocija nepromjenjeno putuje kroz govor i radnju glumca, glumačke odnose, scenu, kostim, dizajn svjetla i svakako rediteljski koncept. Samo takva scenografija i kostimografija koja je u svrsi predstave a ne neka lijepa nefunkcionalna razglednica spada u red kvaliteta. Poveznica sa mojim privatnim životom leži da u svemu što radim i činim tražim istinu i da odgovaram samo za svoje misli, riječi i djela. Kroz svoj rad želim donijeti dobrotu i zacijelo biti dobra inspiracija i drugima.

Sa Vama se može otvoriti pregršt tema. Bili ste proglašeni za “Ženu godine” u kulturi. Koji je Vaš stav za tezu - Žena u bosanskohercegovačkom društvu? Da li su i dalje u raljama istorije?

Ustaljeni balkanski stereotipi o ulozi žene u društvu su otvorena akutna pitanja sa kojima se suočavaju žene u BiH. Pitanja rodne neravnopravnosti prisutne su u svakom segmentu društva. Kroz svoj profesionalan razvoj nesvesno sam vodila teške bitke dokazujući svoju kompetentnost. Živimo društvo muških odluka i žene u takvom miljeu moraju raditi mnogo više da bi se dokazale. Žalosno je nekada koliko energije moramo potrošiti na bezrazložna dokazivanja za već dokazane vještine. Kroz život nekako su me stigli svi ‘muški’ poslovi, a ja sam evo dokazala da i jedna žena sasvim uspješno može odgovoriti na brojne zadaće i zahtjeve poslova kojim se bave. Činjenica da sam prva žena direktorica Narodnog pozorišta Sarajevo u 100 godina postojanja potvrđuje ovu činjenicu. Nadam se da neću biti i posljednja.

Vaša biografija je veoma interesantna i inspirativna, završili ste arhitekturu, zatim bili ste i na funkciji direktora Narodnog pozorista Sarajevo... Koja Vam je uloga najdraža i zašto?

Ja pripadam porodici onih koji smatraju pozorište svojom drugom kućom. Moja arhitektura, kao i mnogih drugih arhitekata, pronašla je svoj vanvremenski prostor za kreativan izričaj na pozorišnoj sceni. Govorimo o estetici koja nema kreativnih ograničenja, punoj izazova, koja živi u zadatom trenutku i nestaje kroz vizir sjećanja na djela, dokumentavana da govori o jednom vremenu kroz

požutjele skice i fotografija pozorišnog arhiva. Uloga u kojoj smo prepoznali značaj trenutka u kojоj imamo moć mijenjati kolektivnu svijest, individualan odnos prema životu, prostor u kojem pokušavamo učiniti ljude sretnim je primaran za moj umjetnički rad. Svaku od uloga koja mi je došla u susret iskoristila sam kao priliku da djelujem konstruktivno i da pružim svoj doprinos zajednici u kojoj živim i radim. Dakle sve što donosi sreću i drugima, ono što nas oplemenjuje za mene su najbolje i najvažnije priče.

Gdje je danas umjestnost u BiH? Šta je to što bi trebalo hitno izmjeniti i poboljšati?

Dnevne politike narušavaju identitet pojedinca u društvu i na kolektivnom nivou moramo povratiti kulturni identitet nacije. Zamislimo život bez umjetnosti, vremena koje nas odvaja od osnovne emocije koja nas ispunjava i čini tako živima. Moramo imati vrijeme i prostor koji nas inspiriše da zaronimo u svoja osjećanja i živimo svoju ljudskost.

Trenutne politike dovele su do pustošenja institucija kulture u kadrovskom smislu i kako svaku česticu života čine ljudi neophodno je povratiti umjetničke kadrove i osnažiti se iznutra. Neophodno je napraviti sistemske promjene u razumjevanju kulturnih institucija preva-hodno onih od državnog značaja (pozorišta, muzeji) , pružiti podršku i lokalnim zajednicima, shvatiti i podržati značaj festivala i drugih kulturnih događaja bitnih za održavanje kontinuiteta umjetničkih vrijednosti. Takva klasifikacija će pomoći i raspodjelu raspoloživog budžeta i na ovaj način možemo obezbjediti neophodan progres kulturnih institucija, slobodnih umjetnika i progres umjetničkih prilika u BiH.

Kažu da plijenite ogromnom harizmom! U čemu je TAJNA?

Čvrsto vjerujem da postoje ljudi sa posebnom svhom postojanja na ovom svijetu. Neki to prepoznaju i žive tu svrhu kao zadaću i smisao vlastitog života. Način kako ja reflektujem svoju energiju prema vani je spontan, prirodan i sa dobrim namjerama. Svoje nemametljivo lično samopouzdanje nosim kao amajliju, nagradu za sva životna iskušenja koja sam proživjela i preživjela i uprkos svemu ostala sam ona koja vjeruje u svako dobro ovog svijeta. Želim biti svjetionik koji će ljude oko mene usmjeriti prema pozitivnom stavu i vjerujem da su to vrline ‘harizme’ o kojoj gorovite.

Vaša poruka za nježniji pol...

Danas donesite odluku da živate onako kako vi želite! Zagrlite radosno dan i živite kao da je posljednji. Nemojte raditi kompromise koji će štetiti vašem unutrašnjem biću. Njegujte ono što je u vama, i kada se dese oluje one će proći. Uvijek je neko zlo za neko dobro. Prihvate lični rast kroz iskušenja i onda će sve biti lakše!

Magično je sve što čini život

Razgovarala Alma Kajević

Iako glumci Narodnog pozorišta u Sarajevu nisu imali priliku lično gostovati u Brčkom, kao i njihove kolege iz nekoliko drugih pozorišta iz regionala, novinari Biltena Pozorišnih susreta pronašli su način da sa njima porazgovaraju o predstavama, pozorištima, njihovim razmišljanjima i stavovima o statusu umjetnosti i pozorišta danas, ali i brojnim drugim temama. Našem pozivu ljubazno se odazvala i prvakinja drame Narodnog pozorišta Sarajevo Ejla Bavčić Tarakčija, a zahvaljujući modernim načinima komunikacije sa nama je podijelila svoja iskustva tokom pripremanja predstave „Balkanski špijun u Sarajevu“ ali i nekim drugim temama koje su se nametnule tokom online razgovora.

Adaptacija drame Balkanski špijun prvo je izvođenje jednog Kovačevićevog teksta na daskama Narodnog pozorišta Sarajevo. Kako je bilo pripremati se za predstavu? Da li je bilo nekih posebnih izazova?

Ne bih rekla da je Balkanski špijun bio poseban izazov. Svaka uloga je izazov, pa tako i ova. Pripremanje za svaku ulogu je poput pronalaska prijatelja sa kojim možete razmjenjivati najdublje tajne.

Kontekst predstave „Balkanski špijun u Sarajevu“ nešto je drukčiji u odnosu na original. Obzirom da nam je izvorni svima dobro poznat, kao i likovi u njemu, da li je bilo zahtjevno iznijeti Vašu ulogu u adaptaciji smještenoj u Sarajevo, u nekim drugim uslovima nego je to u originalu?

Zapravo, pripremanje za ovu zaista zahtjevnu ulogu znatno je olakšalo to što sam se za nju pripremala u Sarajevu i iz sarajevskog iskustva fenomena o kojima taj tekst govori na, da se ne lažemo, bezvremen način.

Od premijere je prošlo osam godina. Izvodite li je i danas sa istim žarom?

Sa još većim žarom, rekla bih.(Bez obzira na broj izvođenja, svaka nova izvedba je priča za sebe. Nekad ste sami sebi bolji a nekad lošiji. Generalno, s godinama sazrijevate kao osoba, a samim tim i kao lik.) – dio u zagradi sam pronašla u jednom Vašem intervjuu, pa ako se slažete iskoristila bih ga, ako ne izbrisala ga. Iskoristite.

Tema koju obrađuje je jednako aktuelna kao i prije pet ili deset godina. Znači li to da se nismo pomakli s mjesta?

Dok se krećete sitnim koracima, teško se oteti utisku da stojite na mjestu. Tek nakon što pređete znatan dio puta vidite koliko ste daleko odmakli. U kontekstu našega društva, mislim da će objektivan odgovor na pitanje da li smo decenijama stajali u mjestu ili se naprsto kretali puževim koracima, kao i prema čemu smo se tačno kretali, moći dati tek naša djeca, ako i oni.

Predstavu ste izvodili i u Kalmaru, Štokholmu, Geteborgu i Malmeu. Kako je prihvaćena od tamošnje publike?

Predstava je tamo prihvaćena izuzetno dobro, publiku su uglavnom činili ljudi „našeg“ porijekla, danas ponosni Skandinavci, koji zahvaljujući odmaku stvari vide jasnije od nas, pa su im naše šale možda još smješnije, a naši problemi i naše zablude još bolniji.

Kažu da pozorište ima posebnu magiju i da se ne može porebiti sa filmom. Da li je to tačno? Šta Vama predstavlja jedno, a šta drugo?

Iskreno, trudim se da bježim od generičkih izjava. Meni su magični i pozorište i televizija, podjednako kao i kafa sa prijateljima, dobra knjiga, kuhanje zanimljivog jela. Život je magičan, pa je magično i sve ono što ga čini.

Šta Vi lično volite više da igrate, komedije ili nešto ozbiljnije? Šta je bliže Vašem temperamentu i afinitetima?

Najkraći odgovor, samim tim i najtačniji, bio bi da volim da igram sve uloge i da ih ne mogu svrstavati po tipskim kategorijama. Svaka uloga, kao i svako prijateljstvo, priča je za sebe.

Kako radite i djelujete u trenutnoj situaciji? Koliko je izazova pred glumcima i umjetnošću uopšte u ovo pandemijsko vrijeme?

Kao i svi ostali, morala sam prilagoditi život pandemijskim uslovima, što jeste izazov. Svi mi svakodnevno preispitujemo stvari koje su se prije podrazumijevale (da li koristiti javni prevoz, da li sam kihnula zato što sam zaražena ili jer sam koristila previše bibera... i još puno sličnih i puno težih pitanja prije nam nisu oduzimali vrijeme ni energiju). Ali za odgovornu, empatičnu osobu, svaki izazov je podnošljiv.

KOMEDIJA ZA PAMĆENJE I TRAJANJE

Izvanrednom adaptacijom teksta i njegovim smještanjem u najaktuuelniju bosanskohercegovačku stvarnost, komedija ‘Balkanski špijun u Sarajevu’ je svježa, žestoka i nadasve duhovita satira koja raduje i nasmijava teatarsku publiku. U fokusu rediteljeve pažnje je kulturna satira ‘Balkanski špijun’ jednog od najboljih i najplodnijih balkanskih dramskih autora Dušana Kovačevića.

Kontekst predstave ‘Balkanski špijun u Sarajevu’ nešto je drugačiji u odnosu na original. Kroz niz već poznatih, ali i inovativnih komičnih situacija, bavi se odnosom domaćih i susjednih političara prema Bosni i Hercegovini. U predstavi se prožimaju i teme svjetskog terorizma koje je Sulejman Kupusović smjestio u Bosnu gdje se kroz komediju nasmijao patološkoj opsjednutosti banjalučkih i beogradskih političara, koji su tvrdili da je Bosna leglo Al-Kaide. S druge strane, obrađena je i tema o religiji, islamističkim idejama ljudi koji sebi daju za pravo da odlučuju da li je neko religiozni ili ne, jer ulazeći u krizu prisjećaju se Jugoslavije i režima koji ih sve više rastužuje zbog činjenice da današnji lideri ne obraćaju pažnju na “malog čovjeka”.

Predstava ‘Balkanski špijun u Sarajevu’ ozbiljna je komedija, koja osim pregršti smijeha donosi i priličan broj tema za razmišljanje.

Sarajevska adaptacija izvornog teksta Dušana Kovačevića realizirana je lucidno. Zajednička dodirna tačka je isključivo tekst, dok su kontekst, vrijeme radnje i društveno - politička situacija potpuno izmijenjeni. Uz pomoć Izudina Bajrovića, glumca koji je stvorio svog autentičnog Čvorovića i koji s onim iz filma kojega tumači Bata Stojković, nema veze, te ostalih glumaca Sanele Pepeljak, Aladina Omerovića, Zane Marjanović i Milana Pavlovića, te scenografkinje i kostimografske Marijeli Margarete Hašimbegović, reditelj Sulejman Kupusović izgradio je komediju za pamćenje i trajanje.

Sulejman Kupusović je preminuo 15. avgusta 2014. godine u 63. godini u Sarajevu, nakon teške bolesti.

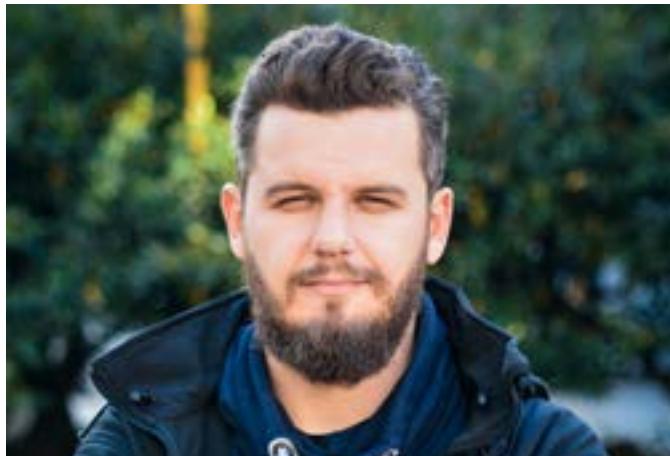
Predstave koje je on režisirao su imale jedinstvenu umjetničku vrijednost. Mnoge od njih nisu zaboravljene, a među njima su i predstave “Kralj Lear”, “Hasanagimica”, “Derviš i smrt”, “Hanka”, “Tvrđava”, “Legenda o Ali-paši”, “Balada o Omeru i Merimi”, “Hamlet u selu Mrduša donja ili Hamlet zna što narod ne zna”, “Balkanski špijun u Sarajevu”...

Kupusović je živio teatar koji je čvrsto komunicirao sa publikom. Upravo to je razlog zašto je publika toliko voljela njegove predstave i svaku sa nestrpljenjem iščekivala. Sulejman Kupusović je zasigurno ostavio veliki trag u savremenoj historiji bh. pozorišnog i filmskog svijeta.

ПАРАНОЈА ОД РАЗЛИЧИТОГ

Разговарала Миљана Ђурђевић

“Балкански шпијун у Сарајеву” је представа за коју се увијек тражи карта више. Рађен је према брилијантном тексту Душана Ковачевића по којем је својевремено, осамдесетих година прошлог вијека, снимљен култни филм, који ни дан данас не губи на гледаности јер је пројект тематиком која је нашла пут и у данашњем времену.

Балкански шпијун у Сарајеву је прилично различит текст од основног Ковачевићевог. Осавремењен је и смјештен у данашње вријеме. Код Ковачевића главни лик има параноју да ће неко срушити комунизам. Која врста параноје је у тексту који ви играте?

То је свакако она врста параноје којој ми свакодневно свједочимо у овом времену у којем живимо. Наиме, рахметли Сулејман Купусовић који је адаптирао и режирао овај класик Душана Ковачевића, брилијантно је примијетио да се данашња параноја свијету у којем живимо, а то је параноја од свакога које другачији од нас, савршено поклапа са паранојама главног лика Илије Чворовића. У сваком случају параноја као ирационални и неоправдани страх савршено одговара Чворовићевом страху од урушавања поретка друштва у које он вјерује, а у нашем случају то је неоправдани страх, базиран на чињеници да неко други има другачије навике од нас самих, другачије изгледа, облачи се итд. Такви страхови су неосновани и воде уопштено етикетирању људи чак и онда када постоје провокације из околине које нас наводе да закључујемо такве ствари. У данашњем свијету, који је синоним мултикултурализама, ми, људи, јединке, индивидуе, морамо бити у стању оду пријети се свакој стереотипизацији у закључивању и посматрати увијек људе као јединке, особе, индивидуе, јер они то увијек и јесу.

Играте подстанара који је оптужен да је терориста или неко ко стоји иза таквих људи. Има ли трагедија вашег лика сличности са основном Кова-

чевићевом верзијом. Које су то повезнице између оригинална и адаптације?

Апсолутно да повезница постоји. То је и основа те његове трагичне судбине. Она гласи без кривице крив. Та повезница је јасно изражена у чињеници, да лик који играм покушава да живи свој живот једноставно као и други, али зато што неко други мисли да је крив за нешто, он долази у ситуацију да мора да се брани, па чак, иако зна да је невин. Идентична ситуација је и у оригиналу, тако да се те драмске околности поклапају и више него савршено.

Све демократије имају и своју тоталитаристичку и параноичну страну ?

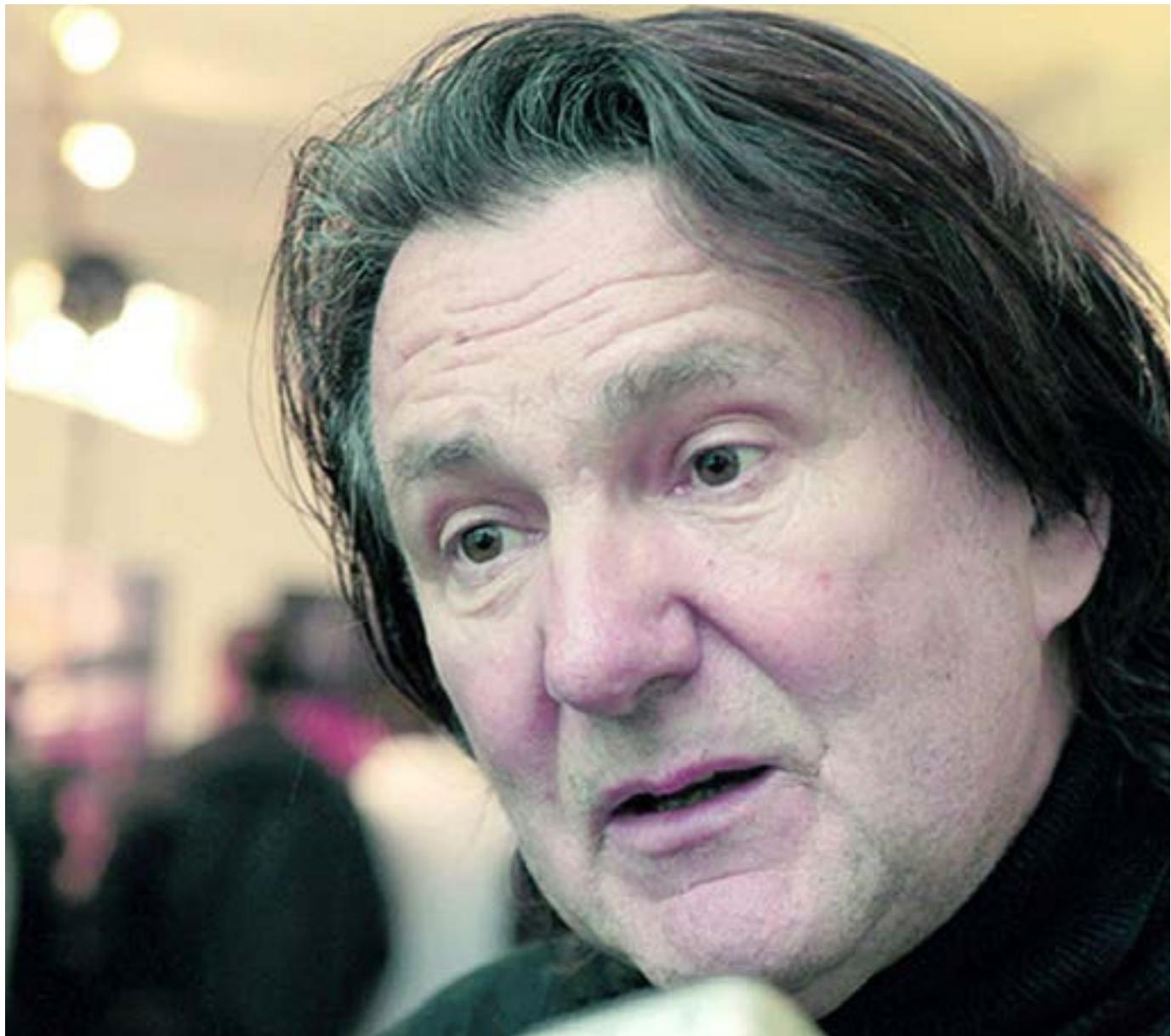
Да нажалост, чињеница да и демократије имају своју параноичну и тоталитаристичку страну нам говори да човјечанство до данас није успјело да пронађе савршен систем управљања друштвима. То је стремљење које траје од кад постоји човјек и друштво и трајаће заувијек. Све док се закључци извлаче из група и посматрања људи као некаквих члопора који имају некакву колективну одговорност постојаће и грешке у управљању таквим заједницама. Понављам, ја увијек и заувијек видим алтернативу у посматрању индивидуе и његове свијести, његове моралне одговорности независне од других људи. То је на концу и оно по чому смо другачији од свих других живих бића на планети. Свијест.

Играли сте и у Београду пред аутором, Душаном Ковачевићем. Каква је била његова реакција на адаптиранi текст и на саму вашу изведбу?

Да, на моју радост, играли смо и пред аутором Душаном Ковачевићем. Морам признати да сам ја у директном разговору с њим након представе био немало изненађен његовом позитивном реакцијом на нашу адаптацију. Био је јако задовољан виђеним, животношћу наших ликова, наше представе и цјелокупне атмосфере у представи. Посебно му се свидјела та идеја, да се такве његове околности примјене на проблем који је данас толико актуелан не само код нас, него у читавом свијету. Као глумац, био сам поносан, што сам с њим имао прилику разговарати и осјетити ту искру радости које се може примјетити само код аутора кад види да његово дјело живи и у неким другим околностима и временима од оних које је он замислио.

СУЛЕЈМАН КУПУСОВИЋ, ПОЗОРИШНИ РЕЖИСЕР

Пише: Дејана Крстић

Брчанска публика синоћ је имала прилику гледати представу Народног позоришта Сарајево „Балкански шпијун у Сарајеву“, у режији Сулејмана Купусовића. Купусовић је био један од највећих умјетника које је Босна и Херцеговина имала. Његов допринос позоришту и култури јасно је видљив и кроз дјела која је оставио и за себе, али и кроз награде које је добио. Сулејман је у Народном позоришту Сарајево провео 40 година.

За Народно позориште Сарајево режирао је пред-

ставе Краль Леар, Проперије, Бјеснило, Браћа Карамазови, Велики везир, Хрватски фауст, Југословенска антитеза, Дупло дно, Роман о Лондону, Хасанагиница, Просјачка опера, Мајка, Кидад од своје жене, Дервиш и смрт, Ханка, Тврђава, Легенда о Али-паши, Балада о Омеру и Мерими, Хамлет у селу Мрдуша Доња или Хамлет зна што народ не зна, те оперни пројекти Хасанагиница, Набуко у Сарајеву.

“Народно позориште и сва босанскохерцеговачка позоришта, као и театар у цјелини изгубили су колегу, заљубљеника у умјетност позоришта, великог

професионалца и једног од посљедњих позоришних режисера те генерације у БиХ”, саопштено је из Народног позоришта Сарајево након његове смрти.

Осим позоришних представа, режирао је и неколико телевизијских драма и серија, а аутор је и позоришног хита “Женски турбофолк бенд”, који изводи ансамбл сарајевског Камерног театра ‘55.

Режирао је у позориштима широм бивше Југославије, а представе у Купусовићевој режији гостовале су и у Мексику, Гватемали, Француској, Њемачкој, Шпанији, Турској, Мађарској, Румунији, Бугарској, Шведској, Италији, Аустрији.

Добитник је многобројних награда на националним и међународним позоришним и телевизијским фестивалима.

Купусовић је на телевизији реализовао десетак драма, неколико серија, те велики број документарних и музичких програма.

Његове колеге кажу да се Купусовићев одлазак осјети у позориштима, али да, на срећу, сјећање на

њега траје кроз представе које је режирао.

Није се устручавао јавно критиковати босанско-херцеговачко друштво, а био је и познат по својим изјавама које су често наизалиле на осуде у јавности.

“Смијешно ми је кад видим да је неко данас министар културе, сутра пољопривреде, а прекосутра директор дома здравља”, једна је од Купусовићевих изјава које су често изазивале оштре реакције јавности.

Сулејман Купусовић је рођен 7. априла 1951. у Кладњу, преминуо у Сарајеву 15. августа 2014. године.

Дипломирао је позоришну, филмску, телевизијску и радио режију на Академији позоришне и филмске умјетности у Загребу 1974. године, а филозофију и компаративну књижевност на загребачком Универзитету. Специјализовао је позоришну режију у Варшави и Кракову 1986. године.

ДРАМСКА ЛИТЕРАТУРА И »СУСРЕТИ ПОЗОРИШТА/КАЗАЛИШТА«

Срђан ВУКАДИНОВИЋ – Јаков АМИЦИЋ
АНТОЛОГИЈА јужнословенске драме Сусрета позоришта/kazališta I – IV
Издавач: ВЛАДА БРЧКО ДИСТРИКТА
Одјел за привредни развој, културу и спорт
Брчко, 2020.

Пише: Предраг НЕШОВИЋ

Драма као књижевна врста се ствара најтеже, квалитетан ДРАМСКИ комад – још и теже. То је аксиом који је, може бити, кодиран још у Аристотеловим књигама.

Да би драмски текст као „уметност опстао у царству метафора и имагинарног света” он се мора хранити стварношћу. А онда чујемо зле духове да је наш тренутак бивствовања сувише мален, обичан ничим заслужен да буде „наметљив” драмској мисли. Реч је ипак о предрасудама, а не о ставовима. Наш еминентни социолог културе Ратко Божовић пише: „Уметник као рушилац поретка баналности тежи вишем нивоу индивидуалног сензибилитета и вишем нивоу свести. А да би стигао до стваралачке само-

потврде, он мора бити слободно биће”. Драмско дело снагом свог стварања, воље и критике колективног мишљења успева да пронађе пут до богате „усамљености” одабраних.

Томе посебно доприносе промоције позоришне литературе. На промоцијама говоре аутори, а и други аутори који имају слуха не само за драмску књижевност, говоре о ауторима. Овакве промоције треба да буду углавном живе, комплексне и непосредне. То је врло практично. Није форта бити конвенционалан, јер то одбија читаоца од литературе. А ради се о литератури посебног слуша, која је недостајућа, о литератури која не наилази одмах на очекивања. За позоришне људе, рецимо, јако је важно како литерарни предложак утиче на оно што се зове позоришна инсценација. Литература је основа театра. Веза литературе и театра је нераздвојива. За театр је литератур оно што је изван облика, увек најбитније...

Издавачка делатност за театр је нешто што произилази из природе литерарног стваралаштва, начињена и концепта којим се мисли. Отвара комуникацију. Објављени наслови имају уметничку вредност, универзалну и вековну. У томе је успех! У том смислу треба посматрати ствари, јер све има потребу да се прожима. Драмска уметност је јако повезана са свим видовима других уметности. Ако сте драмски стваралац не можете затворити очи пред оним што се ствара у другој области уметности што театрска литература и потврђује. Просто, кад чitate, имате пред собом филмску монтажу тог дела.

Можда се о тој литератури код нас мало говори. Због тога су важне и значајне овакве промоције позоришне литературе. Моја прва вокација је театрска и ја желим све што се напише и објави да добије неку другу димензију. Треба препознати ту врсту делатности, у смислу промоције, дати подршку у оном односу колико су ти аутори нама важни за театр. Управо у томе је сврха и смисао. То је и основна замисао у овом послу.

Представљање неке књиге – у овом случају Антологије – оставља се за крај, када је књига одштампана. Зашто? Зато што се најтеже обично оставља

за крај. На представљању се мора одбранити Антологија – њена сврха и избор. То често само по себи није проблем јер свако ко приређује зна који су разлози и какав је имао избор. Антологичар зна и како је успео да увери издавача да књигу објави, а сам излазак књиге потврђује његове доказе о сврси таквог издања. Приређивачи **АНТОЛОГИЈЕ јужнословенске драме Сусрета позоришта/kazališta** Срђан Вукадиновић и Јаков Амицић су имали овом приликом мало олакшан посао јер услов за одабир је био награђено драмско дело на Сусретима позоришта/kazališta. Дакле, није проблем садржај. Проблем је, као и обично, форма. Задовољити неколико нивоа: стручњацима с подручја драме научно утемељити зашто такав одабир, оне „обичне“ читаоце уверити да ће им се управо тај одабир доиста свидети, а паметњаковићима доказати зашто само тај одабир. Представљање дежурним злобницима треба одузети све уобичајене аргументе напада, а на крају, али не

најмање важно, евентуалним рецензентима, извештавачима, итд... дати доволно корисних података за њихове написе јер им природа послана онемогућује дедуктивни приступ који је пролазио приређивач антологије. Ето, није лако, али како је **Антологија** ту, приређивачи присутни – ево ПРЕДСТАВЉАЊА.

Пред нама/вама је **Антологија** у 4 књиге – пресек, вивисекција босанскохерцеговачког драмског стваралаштва. У овој **Антологији**, толико потребној за позориште, нашла су се репрезентативна драмска дела аутора из Босне и Херцеговине, награђена на Сусретима позоришта/kazališta у периоду настајања и почетака овог Фестивала, од 1974. године па до његовог престанка 1991. године због ратних дешавања на овим просторима.

На питање зашто објавити **АНТОЛОГИЈУ јужнословенске драме Сусрета позоришта/kazališta I – IV** најтачнији и најкраћи одговор гласи: зато што постоји интерес, зато што постоји театар који кори-

сти драмски текст за свој рад. Зато што су литература и театар нераздвојиви. И зато што су то писци и ствараоци босанскохерцеговачке драматургије. То значи да позориште овог дела Региона је занимала драма ових аутора. Ова драмска дела су овенчана на градом, ови драматичари су се потврдили извођењем на сцени (неки и више пута) широм Босне и Херцеговине. Интерес је остао несмањен.

Упркос оних који мисле да се драме само изводе а не читају, па их дакле није потребно објављивати, пре сваког постављања драме претходи не само читање него и избор. Управо стога је објављивање драмских текстова упоређивања и избора неопходно и ради драматуршке писмености једног простора. А драматуршка је писменост не само о себи него и о другима – предуслов доброг позоришта.

Дакле, ово је Антологија награђених текстова и није тешко доказати важност оваквог одабира управо зато што су приређивачи само желели да нас упознају не само са новим драмама него и са развојем самих Сусрета позоришта/казалишта. Никако им није била намера да направе антологију потпуно непознате драме или неки „слободно лебдећи“ ауторски избор који би био по њиховом тренутном расположењу или доступности драмског материјала. Такви приступи нису незанимљиви сами по себи, али мислим да су корисни једино у ситуацији кад имамо постављену норму.

АНТОЛОГИЈА јужнословенске драме Сусрета позоришта/kazališta која је пред нама, обухвата четири тома у којима су уврштени целовити победнички драмски текстови. Драме су у Антологији поређане по годинама добијених награда за најбољи драмски текст.

ПРВИ ТОМ: Ђервиш Сушић: ХОЦА СТРАХ, Мирослав Јанчић: БУНЦИЈА, Душко Анђић: ОМЕР-ПАША ЛАТАС и Велимир Стојановић: НИЈЕ ЧОВЈЕК КО НЕ УМРЕ.

ДРУГИ ТОМ: Алија Исаковић: ГЕНЕРАЛИЈУМ, Руди Шалиго: ЛИЈЕПА ВИДА, Горан Стефановски: ЛЕТ У МЕСТУ и Слободан Шнајдер: ХРВАТСКИ

ФАУС.

ТРЕЋИ ТОМ: Душан Ковачевић: БАЛКАНСКИ ШПИЈУН, Миодраг Жалица: НЕПРИЈАТНО ИНТЕРЕСОВАЊЕ, Иво Брешан: АНЕРА и Љубомир Симовић: Путујуће позориште ШОПАЛОВИЋ.

ЧЕТВРТИ ТОМ: Душан Ковачевић: КЛАУСТРОФОБИЧНА КОМЕДИЈА, Александар Поповић: МРЕШЋЕНJE ШАРАНА, Душан Ковачевић: ПРОФЕСИОНАЛАЦ и Дарко Лукић: БАШЕСКИЈА, САН О САРАЈЕВУ.

У овом тексту, не желеим да препричавам садржај или да улазим у театролошку анализу сваког драмског дела, него само да назначим важност и чињеницу да оваква Антологија има важност и значај у нашем духовном простору. И не треба претеривати у захтевима. Театролошке студије о свако делу и приређивачима треба оставити за неке друге прилике. Антологија драмских текстова награђених и играних на Сусретима позоришта/казалишта је вредност сама по себи због ширења драматуршке писмености и доношењу основне информације.

Није лоше подсетити на то да се ради о изузетно вредним ауторима, о драмама које су позоришно занимљиве за наше позорнице, које су нама ближе јер то значи више прилика за постављање. Дакле, желељо се да буде што мање културолошких објашњења у белешкама, односно упознати нас с оним драмама које јесу награђене и значајне, али разумљиве и нама, о основним људским проблемима и сукобима.

Добро је што ће се ове четири књиге јединствене Антологије наћи пред позоришницама. У њима су заступљени само добри и квалитетни драмски текстови те да би било добро да се њима врате театрарски уметници региона, а можда добију и инспирацију да неке од њих поставе на сцену.

На крају, али не последње по важности су моје честитке приређивачима Срђану Вукадиновићу и Јакову Амицићу, али и издавачу ВЛАДИ БРЧКО ДИСТРИКТА, *Одјелу за привредни развој, културу и спорт*, да људима из театра предоче један значајан сегмент драмског стваралаштва са вишом степеном позоришне уметности. Да нас упознају са именима аутора драмске литературе и њовим награђеним остварењима.

Четвротомна **АНТОЛОГИЈА јужнословенске драме Сусрета позоришта/kazališta** је врло вредан издавачко-културолошки подухват за витализам Сусрета позоришта/казалиштаза. Као баштиник и интертекстуални дијалог који је посвећен театру и драмском списатељству, за позориште и позоришнике је права посластица...
БРАВО!

AVANGARDISTI S LJUBAVLJU „UTEMELJITELJI BH TEATRA – JURISLAV KORENIĆ“ – MONOGRAFIJA

Piše: Dejan Jovičić

Inovator Jurislav Korenić, pozorišni i televizijski je producent koji je imao značajan udio u formiranju novih formi. Sofisiticiranoj umjetničkoj biografiji najviše pridonosi utemeljenje Kamernog teatra 55 i Festivala MESS, koga je ujedno bio i direktor. Pored mnogih dostignuća, ističe se i kao suautor jedne od najboljih bosanskohercegovačkih serija svih vremena, Karadžoz.

Sadržajan prateći program, kao neizostavan dio tradicionalnih Susreta, nastavljen je i u okviru 37. kulturne manifestacije u Brčkom. Svojim gostovanjem u studiju lokalne HIT televizije, promociju monografije o utemeljitelju bosanskohercegovačkog teatra, Jurislavu Koreniću, upriličili su i sami autori specijalističkog spisa. Prof. dr. Srđan Vukadinović, Goran Damjanac i direktor Susreta, Jakov Amidžić, ovjekovječili su djelo koje zauzima posebno mjesto u bosanskohercegovačkoj baštini teatra.

Početak Korenićevog djelovanja vezuje se za Zagreb i njegov angažman kao suflera u zagrebačkoj Operi. Put ga nakon toga odvodi u HNK u Zagrebu nakon čega se, prije dolaska u Bosnu i Hercegovinu, našao u ulozi direktora opere Narodnog kazališta Ivana Zajca u Rijeci. Projekat istraživanja i priprema monografija, trajao je više od godinu dana.

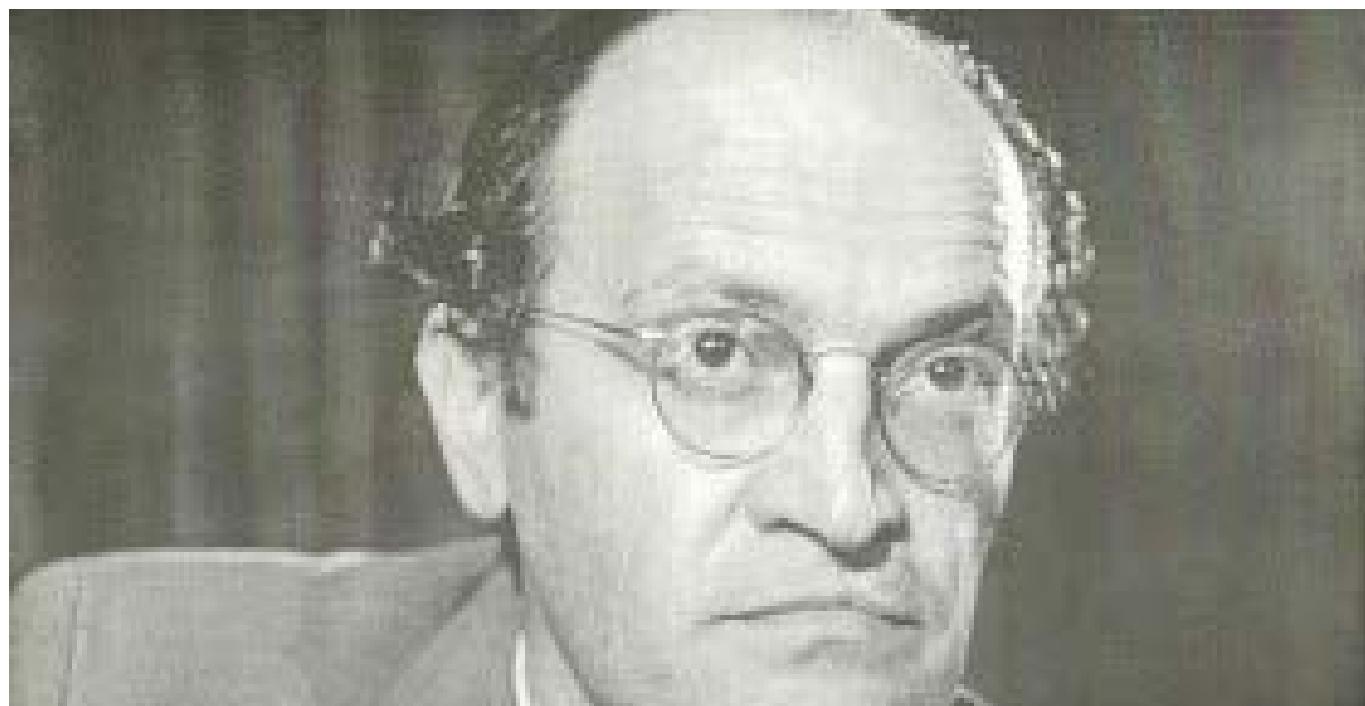
„Korenićem smo se bavili kao jednim mnogostrukim teatarskim uposlenikom. Njegova teatarska dimenzija je mnogo široka. Po vokaciji je bio reditelj, pisac, dra-

maturg i muzičar. Jedno od njegovih obrazovanja, bilo je muzičko obrazovanje. Bio je pronicljiv u rediteljskim zahtjevima, strog kritičar prilikom odabira pojedinih tekstova koje treba staviti na repertoar i naravno ostali segmenti pozorišnog čina, kao mnogostrukog pozorišnog bića, zaista su bili zahtjevni“ - naglasio je jedan od autora, prof.dr. Srdjan Vukadinović.

Korenićeva veličina ogleda se i u prвobitnom postavljanju Brechta na sarajevske pozorišne scene. Umjetnost razigrane i vesele forme pozorišta.

„Lako se donosi zaključak da je Korenić, pored toga što je bio pozorišni neimar, osnivač i rukovodilac, bio svestran i u samoj pozorišnoj umjetnosti. Bio je inovator u mnogim stvarima. Nije se libio rizika ulazaka u neka nova područja“ - ističe Goran Damjanac.

Korenić je izvršio radikalne promjene u pozorišnom sistemu. Svojim djelovanjem, pozorištu svoga doba pružio je i nove doze estetike. Govoreći o činu formiranje Kamernog teatra, koji je postao alternativa Narodnom

sarajevskom pozorištu prof. dr. Srđan Vukadinović nagašava: „Narodno sarajevsko pozorište je koštalo, konvencionalno, ono je jedan veliki organizam, nepokretan. Nasuprot tome pravi jedno malo pozorište koje je pokretno, mobilno. Igra male predstave, nisu neophodna velika sredstva za to. Pokrentni su, idu da gostuju bilo gdje. Današnja budućnost je u malim pozorištima, pokretnim scenama koje su lako pokretne a ne u velikim i teško pokretnim organizmima koji su u jednoj velikoj krizi.“

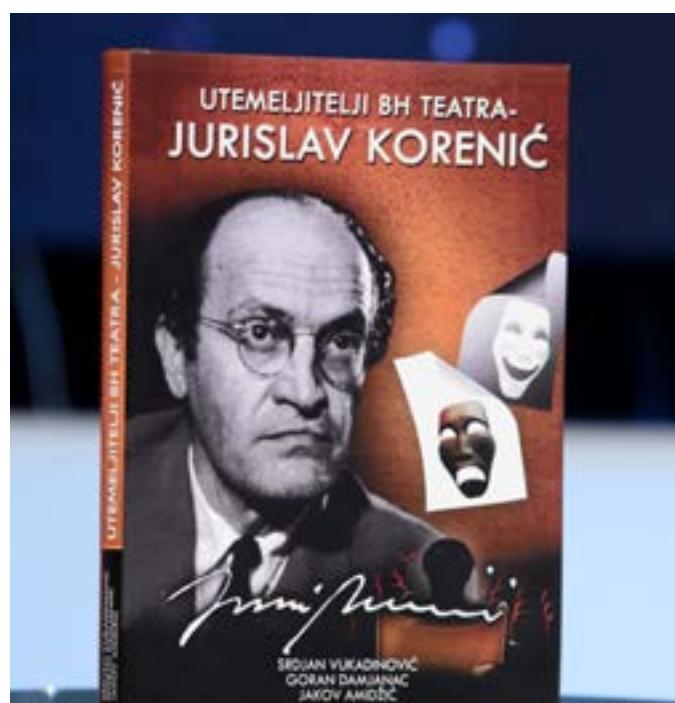
Nakon utemeljenja Kamernog pozorišta, logičan slijed događaja najavljuvao je i značajnu manifestaciju. Godine 1960. formira Festival malih i eksperimentalnih scena (MEES), koji je nakon tri godine postao internacionalni festival.

“Ako Kamerni teatar traje 65 godina, Festival MEES traje 60 godina, Pozoriše mladih 50 godina bez korijenitih promjena, zaključujemo da niko nije napravio radikalnije promjene u ova tri organizma. Kada je formirana Akademija, Korenić nažalost zbog prerane smrti nije učestvovao u tome ali i to bi danas sigurno bio njegov pokretački, osnivački rezultat. To, dakle govori kako je on postavio dobre programske, repertoarske temelje da te institucije traju sedam ili osam decenija bez da neko pomisli učiniti radikalne poteu, misleći na organizacijske, strukturne promjene.“ – kazao je prof. dr. Srđan Vukadinović.

Vukadinović, Damjanac i Amidžić, kao što je eklatantno u monografiji o Koreniću, protagonistu ne posmatraju jedno dimenzionalno. Producentska, kao prva, druga dimenzija je upravnikovanje pozorištima. Legitimacija nekog upravnika su predstave koje predstavljaju to pozorište. Bez ikakve zavisti i ljubomore, dovodio je značajne reditelje koji su tada režirali i u Kamernom i u Narodnom pozorištu. Jedan je od rijetkih individua koji je u sebi uspješno objedinio ulogu umjetnika i menadžera.

Poseban vid iskazivanja omaža za učinjeno u Kamernom teatru i pozorišnom prostoru bivše Jugoslavije, jeste festival poreknut u Kamernom teatru 2016. godine, „Dani Juroslava Korenića“.

Monografija o Utemeljiteljima bosanskohercegovačkog teatra, u duhu jedne od predstava ovogodišnjih Susreta, predstavlja otvoren proces. Projekat će tokom naredne dvije godine, obraditi najznačajnije bosanskohercegovačke producente. Mimo Korenića, riječ je o Radoslavu Zoranoviću, osnivaču tuzlanskog Pozorišta i Zdravku Martinoviću koji je uzdigao Narodno zeničko pozorište. Vrijedi čekati...

OSVAJANJE NOVOG U TEATRU I JURISLAV KORENIĆ

Piše: Srdjan Vukadinović

Prva u nizu monografija o najznačajnijim BH producentima tretira mnogostranu kazališnu angažiranost Jurislava Korenića.

Susreti pozorišta/kazališta u Brčkom će u naredne dvije godine realizovati istraživanje „Utemeljitelji BH teatra“, što će rezultirati određenim monografskim izdanjima. Pomenuti projekat započeo je na XXXVII po redu Susretima (2020) izdavanjem monografije „Utemeljitelji BH teatra – Jurislav Korenić“. Namjera je da kroz ovaj projekat budu obrađeni najznačajniji producenti u BH kazališnom sistemu. Pored Korenića, u naredne dvije godine pojaviće se monografije o Radoslavu Zoranoviću i

Zdravku Martinoviću čija se producentska djelatnost veže za Narodno pozorište iz Tuzle, odnosno zeničko, tada, Narodno pozorište, a danas Bosansko narodno pozorište. Pored dvije navedene pozorišne institucije producentska djelatnost Zoranovića i Martinovića, isto kao i Korenića vezana je za više djelatnih institucionalnih aktivnosti u sferi kazališnog angažmana.

Jedan od utemeljitelja BH teatra Jurislav Korenić je rođen 1915.godine u Zagrebu, a preminuo 1974.godine u

Sarajevu.

Srednju muzičku školu je završio u rodnom gradu, a potom i Filozofski fakultet. Diplomirao je na odsjeku za režiju na zagrebačkoj Kazališnoj akademiji.

Profesionalnu karijeru kao muzičar započinje 1933. godine, a od 40-ih godina XX vijeka počinje njegov kazališni angažman u svojstvu suflera i korepetitora u operi zagrebačkog Hrvatskog narodnog kazališta. U svom profesionalnom radu pravi jedan kraći prekid, kada je kazalište u pitanju, tako što tri godine (1942-1945) svira u Simfonijском orkestru Radio Zagreba. Poslije toga nastavlja svoj angažman u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu u svojstvu asistenta režije i korepetitora.

Nakon 1946. godine odlazi u Rijeku gdje je bio sekretar, korepetitor i reditelj u operi riječkog HNK, a gdje u razdoblju 1949-1952 obnaša funkciju direktora Opernog ansambla.

U Sarajevo dolazi 1952. godine gdje dobija angažman reditelja u Operi sarajevskog Narodnog pozorišta. U ovom pozorištu na mjestu reditelja ostaje sve do 1958. godine.

Jedan je od inicijatora i osnivača sarajevskog Malog pozorišta, koje je kasnije preimenovano u Kamerni teatar 55. U razdoblju od 1958. godine pa do 1966. je bio direktor i reditelj ovog teatra.

Sarajevski Kamerni teatar 55 napušta 1966. godine, kada preuzima funkciju direktora Festivala malih i eksperimentalnih scena (MESS) u Sarajevu.

U MESS-u je ostao sve do 1969. godine kada dolazi na funkciju direktora sarajevskog pozorišta lutaka. Uložio je ogromnu energiju u ovo Pozorište koje je kasnije preimenovano u Pozorište mladih. Inicirao je izgradnju nove pozornice gdje su se mogle izvoditi sve lutkarske predstave, što do tada u Gradu na Miljacki nije bilo moguće.

Pored rada na formiranju institucionalnih teatarskih kuća u Bosni i Hercegovini Jurislav Korenić elanom nemornog pozorišnog pregaoca i producenta radi i na formiranju ad hoc scena. Tako u periodu kraja 60-ih godina XX vijeka u Svrzinoj kući u Sarajevu pokreće „Karađoz pozorište“, zajedno sa glumcem Rejhanom Demirdžićem.

Sa ovim producentskim naporom uticao je na spoznaje o teatru sjenki o kome se tada nije puno znalo. Značilo je to i stvaralački podsticaj i za samog Korenića, jer za potrebe „Karađoz teatra“ piše dramske predloške i režira predstave „Mačeħa“ i „Fistikovi šejtanluci“, koje će kasnije adaptirati za tadašnju TV Sarajevo. Na osnovu tih tekstova nastaje kasnije mega popularna TV serija „Karađoz“.

Dobitnik je mnogobrojnih nagrada i priznanja, među kojima treba navesti: Šestoaprilsku nagradu grada Sarajeva, dva Zlatna vjenca na Festivalu MESS, dvije nagrade na TV festivalu na Bledu, te nekoliko nagrada udruženja dramskih umjetnika BiH.

U Sarajevu se organizuje pozorišni festival koji nosi ime Jurislava Korenića, a na Međunarodnom teatarskom

festivalu MESS dodjeljuje se nagrada koja nosi njegovo ime najboljem mlađom reditelju.

U stvaralačkom smislu angažman Jurislava Korenića u teatru je mnogobrojan i raznovrstan. U pozorišnim predstavama, kako onim koje su nastale na BH pozornicama, tako i južnoslovenskim, pojavljuje se kao autor dramskog predloška, zatim dramaturg, autor muzike, i naravno najviše kao reditelj.

Po pozorišnim komadima i teatrima Korenićevi su angažmani sledeći:

Kao autor („Fistik“, sezona 1995/1996); („Karađoz mačeħa“, sezona 1970/1971); („Fistikovi šejtanluci“, sezona 1972/1973), u produkciji NPS

Kao dramaturg („San ljetne noći“, sezona 1955/1956); („Dantonova smrt“, sezona 1956/1957), u produkciji KT 55

Kao autor muzike („Nasrudin hodža i njegov magarac“, sezona 1971); („Tigriček“, sezona 1972); („San o ljudicama“, sezona 1973), u produkciji PMS

Ponovo kao autor muzike u njegovom Kameronom teatru 55 - („Osipate se polako, vaša visosti“, sezona 1967/1968); („Vjetar u granama sasafrasa“, sezona 1967/1968); („Dobri vojnik Švejk“, sezona 1968/1969); („Znam za jadac“, sezona 1968/1969); („Pas koji pjeva“, sezona 1968/1969), u produkciji KT 55

Kao reditelj u sarajevskom Narodnom pozorištu - („Dobri vojnik Švejk“, sezona 1963/1964); („Eh, ti mlati“, sezona 1970/1971); („Karađoz mačeħa“, sezona 1970/1971); („Fistikovi šejtanluci“, sezona 1972/1973), u produkciji NPS

Najviše kao reditelj u sarajevskom Kamernom teatru 55 - („Mladost pred sudom“, sezona 1954/1955); („Šarena lopta“, sezona 1954/1955); („Pobuna na Kejnu“, sezona 1955/1956); („San ljetne noći“, sezona 1955/1956); („Dantonova smrt“, sezona 1956/1957); („Dnevnik Ane Frank“, sezona 1957/1958); („Iznimka i pravilo“, sezona 1957/1958); („Priča o vojniku“, sezona 1957/1958); („Vejka na vjetru“, sezona 1957/1958); („Rapsodija u plavom“, sezona 1957/1958); („Balada o Tilu Ojlenšpigelu“, sezona 1958/1959); („Slučaj Lide Matis“, sezona 1958/1959); („Uklonite ludu“, sezona 1958/1959); („Korčak i djeca“, sezona 1959/1960); („Varijacije“, sezona 1959/1960); („Zlatno tele“, sezona 1959/1960); („Otelo“, sezona 1959/1960); („Prosjačka opera“, sezona 1959/1960); („Čarlijeva tetka“, sezona 1960/1961); („Otkad postoji raj“, sezona 1960/1961); („Prvi grijeh“, sezona 1960/1961); („Park bulevar 13“, sezona 1960/1961); („Elzenberška igra“, sezona 1960/1961); („Nevolje profesora Helviga“, sezona 1960/1961); („Juče popodne“, sezona 1961/1962); („Dragi moj lažljivče“, sezona 1961/1962); („Proces“, sezona 1961/1962); („Pigmalion“, sezona 1961/1962); („Mirandolina“, sezona 1962/1963); („Lofter ili Balada o čovjeku bez lica“, sezona 1962/1963); („Pokradeno“, sezona 1962/1963); („Evropska trava“, sezona 1963/1964); („Kažnjeno bratoubistvo“, sezona 1963/1964); („Tako vam je bilo nekoć“, sezona 1963/1964); („Priča o vojni-

ku“, sezona 1964/1965); („Šarlatan“, sezona 1964/1965); („Prosjačka opera“, sezona 1964/1965); („Gilda zove Me Vest“, sezona 1965/1966); („Dan veleučenog gospodina Vua“, sezona 1965/1966); („Uspon i pad grada Mahagonija“, sezona 1965/1966); („Ljubav“, sezona 1966/1967); („Vjetar u granama sasafrasa“, sezona 1967/1968); („Mračna komedija“, sezona 1969/1970); („Ilirski brodolomci“, sezona 1971/1972); („Dragi moj lažljivče“, sezona 1974/1975), u produkciji KT 55.

Reditelj u predstavama zeničkog Narodnog pozorišta - („Otkad postoji raj“, sezona 1960/1961); („Vučjak“, sezona 1960/1961); („Dobri vojnik Švejk“, sezona 1968/1969), u produkciji NP Zenica

I kao reditelj u predstavama Pozorišta mladih iz Sarajeva - („Doktor Dulitl i njegove životinje“, sezona 1955); („Kekec“, sezona 1955/1956); („Guliver među lutkama“, sezona 1969); („San i java hrabrog Koče“, sezona 1969); („Advokat patlen“, sezona 1969); („Izgubljena svirala“, sezona 1970); („Meca Medić“, sezona 1970); („Vuk i Kozlići“, sezona 1970/1971); („Paša i Daša“, sezona 1971); („Trubač crne kraljice“, sezona 1971); („Mali princ“, sezona 1972); („Djevojčica sa šibicama“, sezona 1972); („Peća i Vuk“, sezona 1972); („Tigriček“, sezona 1972); („Čarobna kaljača“, sezona 1974); („Tigriček“, sezona 1993/1994); („Tigriček“, sezona 2002/2003), u produkciji PMS.

Odabir dramskog teksta je u scenskoj projekciji Jurislava Korenića uvijek imao posebnu težinu, jer je nastojao da u dramološkim sekvencama aktualizuje i po-

tencira opšteliudske poruke koje su nadvremene i uvijek aktuelne. Uspio je to da postigne Korenić kroz mnoštvo autora i njihovih tekstova, i prije svega otkrivanje istine u jednom vremenu koje je u periodu odabira tekstova bilo znatno drugačije od onog druge decenije trećeg milenijuma. Pokazuju to i imena, kao i naslovi dramskih predložaka koje su bili predmet scenskog interesovanja Jurislava Korenića.

Svi angažmani Jurislava Korenića u svojoj kreativnoj raznovrsnosti pokazuju izuzetnu ozbiljnost teatra koji manifestuje njegova autorska i rediteljska obilježja. Pozorišne predstave koje nose stvaralački pečat Jurislava Korenića pokazuju najbolje načine kako iskoristiti kreativne potencijale svih protagonisti komada. Nastojao je da svojim rediteljskim postavkama pokaže lakoću pozorišne igre. Insistiranje na svedene jednostavne geste, bez pretjerane mimike, bez afektacije u govoru, sasvim prirodno su dočaravali dramsku radnju koju je Jurislav Korenić prilagodio za pozornicu. Zato je Korenić uspijevaо da svojim stvaralačkim habitusom svakome u publici utisne emociju i natjera ga da se zamisli nad porukama njegovih komada.

Милован Витезовић

АФОРИЗМИ О ШЕКСПИРУ

Наслов и избор Предраг НЕШОВИЋ

Нешто је труло у држави Данској:
леш Хамлетовог оца!

* * *

Са Духом Хамлетовог оца походи нас и Дух Шекспиров, коме цензор, срећом, није ударио глогов колац!

* * *

Мртва стража је против Духа Хамлетовог оца!

* * *

Куцнуо је час истине, мртви краљу!

* * *

„Узећу судбину у своје руке!“ – каза Отело.

* * *

Офелијо, иди у партију!

BRČKO | **БРЧКО**
GRAD | **ГРАД**
ТЕАТРА | **ТЕАТРА**